

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**УКРАЇНСЬКА І ЗАРУБІЖНА
КУЛЬТУРА
Програма**

для студентів вищих навчальних закладів культури і
мистецтв I-II рівнів акредитації
Спеціальність «Бібліотечна справа»

Київ - 2008 р.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**УКРАЇНСЬКА І ЗАРУБІЖНА
КУЛЬТУРА
Програма**

для студентів вищих навчальних закладів культури і
мистецтв I-II рівнів акредитації
Спеціальність «Бібліотечна справа»

Київ - 2008 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Укладач: Л.І.Одрехівська викладач
Теребовлянського
вищого училища культури

Рецензенти: І.П.Гринчук кандидат педагогічних
наук, доцент кафедри
інструментального
виконавства Тернопільського
національного педагогічного
університету

В.Д.Губ'як Кандидат історичних наук,
член НТШ, доцент
Кременецького гуманітарно-
педагогічного університету
ім.Т.Г.Шевченка

Редактор: І.В. Копчак

Відповідальний за випуск: Т.Ф.Стронько

© Державний методичний центр
навчальних закладів культури
і мистецтва, 2008 р.
© Одрехівська Л.І.

Курс «Українська і зарубіжна культура» є складовою частиною загальної системи підготовки фахівців спеціальності «Бібліотечна справа» для студентів денної форми навчання.

Головна мета курсу – допомогти студентам прилучитися до культурної скарбниці людства, в тому числі до національної культури України. Історія України ,українського народу є однією з ланок історії світової цивілізації. Тому характерні ознаки, здобутки української національної культури відтворюються на тлі культури інших народів, передусім європейських, з якими Україна впродовж століть перебувала у тісних взаємовідносинах.

Завдання курсу – сформувати у студентів широкий загальнокультурний гуманістичний світогляд, позбавлений політичної заангажованості. Великий обсяг конкретного історичного матеріалу відкриває широке поле для творчої ініціативи при викладанні та вивченні курсу. Вивчення дисципліни має збагатити духовний світ студентів знаннями з історії рідної культури, виховувати в них почуття власної гідності як громадянина незалежної демократичної України.

Культура відкриває все більшу роль у формуванні та зміцненні громадського суспільства, розвитку творчих здібностей людини, в побудові правового суспільства. Вона впливає на всі сфери суспільної та індивідуальної життєдіяльності – працю, побут, дозвілля, спосіб життя суспільства і особистості. Цінності, зразки і норми поведінки людини, що виникають у результаті освоєння світу, виступають одночасно елементом складного механізму регулювання соціального життя.

Нове сходження суспільства до вершин суспільного розвитку вимагає насамперед звернення до культурного потенціалу, нагромадженого людством за час його існування.

Програма складена з урахуваннями міжпредметних зв'язків(всесвітня історія, історія України, основи філософських знань, зарубіжна література, культурологія, історія краєзнавства).

Це сприяє розширенню кругозору студентів, формуванню вмінь застосовувати суміжні знання з інших предметів.

Програма розрахована на 32 аудиторні години – теоретичний курс, які читаються протягом V семестру з розрахунку 2 години на тиждень та 22 години для самостійного опрацювання студентами окремих тем.

Викладач у рамках відведеного часу, згідно з навчальним планом, може внести свої корективи, використовуючи різні форми і методи роботи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТА

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційний підхід у його організації.

Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань: усні відповіді, письмові роботи, тестування, реферати, доповіді, виступи у дискусіях тощо.

При цьому враховуються:

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями, уміння порівнювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел і витоків, з розумінням їх особливостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

Знання студента оцінюються за 4 – х бальною системою:

«відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

«Відмінно» - ставиться тоді, коли студент згідно з програмою курсу, глибоко та всебічно розкрив зміст поставлених питань, аргументовано та логічно виклав свої знання. Оцінка «відмінно» ставиться в разі сумлінної роботи студента протягом семестру.

«Добре» - ставиться тоді, коли студент згідно з програмою розкрив зміст поставлених питань, але допустив суттєві неточності, не проявив належної самостійності у викладанні думок.

«Задовільно» - ставиться тоді, коли студент відповідно до програми, не повністю розкрив зміст поставлених питань. Поверхнево знайомий з рекомендованою літературою, допустив помилки при вирішенні завдань.

«Незадовільно» - ставиться тоді, коли студент відповідно до програми не розкрив суті змісту поставлених завдань, не знав рекомендованої літератури, не зміг пов'язати зміст теоретичних положень з вирішенням практичних завдань.

**ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО,
ПРОМІЖНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО
КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ:**

- поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних (теоретичних занять);
- через усне опитування на основі теоретичних питань та рекомендованої літератури;
- у формі тестового контролю з використанням тестових питань;
- за наслідками письмових контрольних робіт з окремих питань, теми розділів курсу;
- підсумковий контроль проводиться під час диференційованого заліку.

**ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
З КУРСУ «УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРА»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

№ п/п	Розділ, тема	Години		
		Всього	Теоретичні	Самостійні
	Розділ I. Вступ. Предмет і завдання курсу. Поняття про культуру.			
1.	Тема 1. 1. Предмет, завдання структура курсу. Культура визначення, структура, сутність «поняття».	3	2	1
	Розділ II. Українська культура первісного часу.			
2.	Тема 2. 1. Первісний час: витоки культури. Культура предслов'янських племен на території Галичини.	3	2	1
	Розділ III. Культура стародавнього світу.			
3.	Тема 3. 1. Культура Стародавнього Єгипту.	2	2	-
4.	Тема 3.2. Культура Месопотамії.	2	2	-
5.	Тема 3.3. Культура Індії та Китаю.	4	2	2
6.	Тема 3.4. Культура Давньої Греції Стародавнього Риму.	4	2	2
	Розділ IV. Культура Європейського Середньовіччя, епохи Відродження Нового часу.			
7.	Тема 4. 1. Культура Візантії.	4	2	2
8.	Тема 4.2. Культура Середньовіччя.	4	2	2

9.	Тема 4.3. Культура Відродження.	4	2	2
10.	Тема 4.4. Культура епохи Просвітництва.	3	2	1
11.	Тема 4.5. Культура Київської Русі.	4	2	2
12.	Тема 4.6. Культура Галицько-Волинського князівства.	3	2	1
13.	Тема 4.7. Культура Литовсько-Польської доби.	3	2	1
14.	Тема 4.8. Культура Гетьманщини.	3	2	1
	Розділ V. Західно - Європейська культура XIX - XX століття. Українська культура XIX - XX століття.			
15.	Тема 5. 1. Західно-Європейська культура XIX-XX століття.	4	2	2
16.	Тема 5.2. Українська культура XIX-XX століття.	4	2	2
	Всього:	54	32	22

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ I. Вступ. Предмет і завдання курсу. Поняття про «культуру».

Вступ.

Мета: Ознайомити студентів з основними поглядами на культуру, основною додатковою літературою з курсу, функціями, нормами та теоретичними вимірами «культури».

Предмет, завдання і структура курсу. Значення курсу для фахової підготовки спеціалістів і виховання світоглядних позицій. Місце курсу серед профільюючих предметів. Міжпредметний зв'язок з іншими дисциплінами. Література з курсу: навчальна, наукова та додаткова.

Визначення культури: «*cultura*» - обробіток, виховання, побажання.

Культура як не природа, яке створене людиною. Культура як спосіб життєдіяльності людини. Культура як система знань про сутність, закономірності існування та розвитку, значення та способи пізнання культури. Структура культури: матеріальна й духовна.

Види культури (культура праці, культура освіти, моральна, естетична, політична, правова, наукова, тощо). Сутність характеристики та закономірності культури:

- культура як цілісна відтворююча себе система, як діяльність людини;
- єдність – матеріально-духовне надбання і діяльності людини необхідна умова для існування культури;
- культура – спосіб існування людини і суспільства, розвиток людини і культури – єдиний цілісний процес;
- людина в культурі і культура людини – єдність зовнішнього і внутрішнього світу людини.

Функції культури: пізнавальна, світоглядна, комунікативна, інтегративна, нормативно-оцінююча.

Форми культури: елітарна, народна, масова.

Поняття прогресу культури.

Л.Уайт – засновник теорії культури як культурологія.

Реферати:

1. Концепції культури у світлі наукового розуміння історії.
2. Методологічні принципи і джерела вивчення культури як історичного процесу.
3. Культура – основа гармонізації суперечностей між людиною і природою.

РОЗДІЛ II. Українська культура Первісного часу.

Тема 2.1. Первісний час: витoki культури. Культура предслов'янських племен на території Галичини.

Мета: Показати суть і характерні особливості первісної культури етнографічного регіону Галичини, вивчити періодизацію первісної культури.

Первісна культура – найтриваліший період в історії культури, який сягає від епохи палеоліту до неоліту (250 тис. р.). Виникнення перших форм людського суспільства: праобщина, община. Поняття: рід, родова община. Культ предків. Єдність людини з родом і природою, усвідомлення себе через природу і рід. Зародження міфології. Стародавні форми релігії, обряди, ритуали. Зародження мистецтва. Функції мистецтва у первісному суспільстві. Печерні розписи, різьба кістки, каменю. Житло. Неолітична революція і культура раннього землеробства. Перехід від привласнювального до продуктивного господарювання, від збирання і полювання до землеробства і тваринництва. Виникнення письма і його значення в розвитку культури. Найдавніші археологічні пам'ятки на території сучасної України, Галичини. Феномен трипільської культури. Самобутність культури кімерійців, сарматів, роксоланів та їх вплив на формування етнокультури України. Скіфська культура: могильні кургани. Образи - символи скіфів. Первісна музика і магичні обряди. Зародження театрального мистецтва в Галичині. Пам'ятки зарубинецької культури на Галичині.

Реферати:

1. «Звіриний стиль» в декоративно-образотворчому мистецтві.
2. Первісне мистецтво, його синкретичний характер.

РОЗДІЛ III. Культура Стародавнього світу.

Тема 3.1. Культура Стародавнього Єгипту.

Мета: Розглянути розвиток культури Стародавнього Єгипту, звернути увагу на спільні риси культур Стародавнього Сходу, місцеві особливості.

Періодизація. Територіальні виміри. Джерела вивчення. Дослідники. Праця рабів та общинників – основа розвитку культури Стародавнього Єгипту. Відокремлення розумової праці від фізичної. Піктографічне письмо ієрогліфічна система письма. Вплив культури Давнього Єгипту на світову культуру: Давня Греція, Давній Рим, Європа, біблійні сюжети. Релігійність єгиптян. Поклоніння тваринам. Уявлення про ієрархію богів, про створення Богом світу, людей та інших богів.

Мистецтво – складова частина заупокійного ритуалу (культу).

Архітектура: піраміди Хуфу, Хафра, Менкура.

Живопис: розпис гробниць у Фівах, Луксорі.

Скульптура: золота маска Тутанхамона.

Література: «Тексти саркофагів», «Книга мертвих», «Розмова розчарованого з душею».

Початок наукових знань у галузі математики, геометрії, антропології, медицини. Ремесла, розквіт мистецтва. Вплив культури Давнього Єгипту на світову культуру: Давня Греція, Давній Рим, Європа, біблійні сюжети.

Реферати:

1. Вплив культури Давнього Єгипту на світову культуру.
2. Література давніх єгиптян.

Тема 3.2. Культура Месопотамії.

Мета: Ознайомити студентів, з культурою Месопотамії, її своєрідною культурною спадщиною.

Періодизація культури Месопотамії. Перші землеробські поселення на півночі Месопотамії. Шумери. Набуття месопотамською культурою своїх характерних форм в епоху ранньої писемності. Релігійні вірування та міфологія. Обряд «Священного шлюбу» як обряд благодійного впливу на коловорот у природі. Держава як Всесвіт. Космогонічна міфологія. Обожнювання природних стихій (сонця, місяця, води та ін.). Віра в загробне життя. Скептицизм. Скульптура. Рельєф. Мозаїка.

Правова система: Закони царя Шульги, кодекс царя Хаммураші. Месопотамія – батьківщина писемності. Школи, бібліотеки, архіви. Філософська поезія. «Епос про Гільгамеша», «Діалог пана і раба про смисл життя», «Повчання Архікара». Архітектурні особливості міст. Вавилонська вежа, «Висячі сади Семираміди». Місячно-сонячний календар.

Реферати:

1. Месопотамія – батьківщина писемності.
2. Сокральна архітектура Месопотамії.

Тема 3.3. Культура Стародавньої Індії та Китаю.

Мета: Показати самобутність культури Давньої Індії та її головні релігійні вчення. Особливості культури Давнього Китаю і сьогодення.

Географічне розміщення. Періодизація. Виникнення стародавньої цивілізації в долині Інду. Перші культурні центри. Культура Хараппа й Мохенджо – Даро. Панування культу Богині матері. Оформлення рабовласницьких суспільних відносин. Ведичні боги. Ведична література і культ «Ріг веда». Брахманізм і буддизм в індійській культурі. Філософське

вчення буддизму. Індуїзм як синтез буддійсько-брахманської релігії та засобу життя.

Мистецтво як синтез архітектури, живопису, рельєфу. Храміві комплекси Аджанті й Еллорі. Стародавня індійська література та її зв'язок з релігійним уявленням. «Махабгарата» і «Рамаяна» - стародавні народні епопеї.

Виникнення рабовласницької держави Шань-Інь та її культура. Унікальність китайської культури: ритуал та етика. Філософські погляди на людину і Всесвіт. Своєрідність мистецтва: триєдність каліграфії, поезії і живопису. Класична китайська мова та література. Давньокитайська лірика. Архітектурність поруди та її особливості. Наукові та технічні відкриття. Розвиток культурних зв'язків з іншими країнами. Культурне життя Китаю у стародавніх культурних пам'ятках.

Реферати:

1. Культура Стародавнього Ірану.
2. Культура класичного арабського Сходу.

Тема 3.4. Культура Давньої Греції і Стародавнього Риму.

Мета: Познакомити студентів з основними періодами, характерними рисами і особливостями античної грецької культури. Показати епоху Риму з його розважливим інтелектом, упорядкованістю дисципліною.

Вивчення та сутність поняття «античність». Крито – Мікенська культура. Палац – центр культурного життя. Архаїчна Греція. Утворення полісів і розвиток міської культури. Грецькі поселення в Північному Причорномор'ї. Афіни і Спарта – типи демократичного і алігархічного рабовласницького полісу. Світогляд еллінів: людина – громадянин полісу. Міфи, релігія, боги. Зародження у рамках міфології філософського пізнання світу. Натурфілософія – домінанта античної ментальності.

Олімпійські ігри. Мистецтво. Давньогрецька культура і мистецтво класичного періоду. Платон і Арістотель. Видатні досягнення в архітектурі і скульптурі. Антична трагедія і комедія.

Елліністична доба. Особливості зростаючої кризи античного світу. Вплив грецької культури на культури Близького і середнього Сходу. Наука, техніка, література, мистецтво. Початок Риму, легенда про Ромула і Рема. Римський народ, релігійне уявлення і культи. Римська рабовласницька республіка. Римська ментальність та латиномовність і її значення у формування римської культури. Перетворення Риму в столицю всього Середземномор'я. Міське будівництво і архітектура.

Римське право. Система освіти. Римська поезія і проза. Сатира. Ораторське мистецтво. Бібліотеки. Римська монументальна скульптура. Перші християни в Римі. Монументальна споруда. Розпад античного світу.

Реферати:

1. Римське право.
2. «Золотий вік» римської літератури.

РОЗДІЛ IV. Культура Європейського Середньовіччя, епохи Відродження і Нового часу.

Тема 4.1 Культура Візантії.

Мета: Познакомити студентів з культурою Візантії, своєрідним «мостом» від античності до Середньовіччя, між культурою Заходу і Сходу, особливим виявом їх синтезу.

Усвідомлення людиною власної сутності і духовна культура Середньовіччя. Феодальний спосіб життя, панівний у європейському Середньовіччі. Християнство – панівна релігія європейського Середньовіччя,

ідеологічна форма переживання людиною свого існування у світі. Візантія в історії світової культури.

Особливості Візантійської культури. Виникнення Візантійської імперії. Перемога офіційного православ'я. Іконошанувальники та іконоборці. Поетична і прозаїчна література. Григорій Богослов, Іоанн Златоуст, Василій Великий. Світська література. Освіта, школи, наукові і освітні центри. Візантійське Середньовіччя – новатор експериментів в архітектурі.

Архітектура: базиліка та центральнокупольні типи. Храм Святої Софії у Константинополі. Мозаїка. Мініатюра. Символіка кольору. Філософська думка. Музика. Образотворче мистецтво.

Реферати:

1. Візантія в історії світової культури
2. Архітектура Візантії.

Тема 4.2. Культура Середньовіччя.

Мета: Вивчити складне явище середньовічної культури, її значення як процесу консолідації нації, формування національних мов і культур.

Поняття «середні віки». Середньовіччя як період в історії між античністю і Новим часом. Періоди Середньовіччя: Раннє Середньовіччя (IV – IX ст.) Високе Середньовіччя (IX - XIV ст.), Пізнє Середньовіччя (XIV - XV ст.). Християнство – духовний стержень Середньовічної культури. Риси Середньовічної культури: ієрархічність, корпоративність, професійне та соціальне розмежування.

Найважливіший фактор формування і розвитку культури Середньовіччя – християнська релігія і церква. Синтез релігії і філософії: схоластика і теологія. Система освіти. Середньовічне місто – центр культури. Романський стиль: характерні риси. Замок феодала, храм, монастирський ансамбль – головні романські споруди. Монументальний живопис, орнаментальне мистецтво.

Готика – схоластика в камені: вітражі, каркасна система. Скульптура – статуя головний скульптурний жанр.

Терміни і поняття: лицарство, куртуазний роман, поезія, міраклъ, народна сміхова література, лицарська література, свята, карнавали, танець культури Середньовіччя.

Пам'ятки культури: 1088 р. – Болонський університет (Італія), 1160 – Сорбонна (Франція), 1167 – Оксфорд, 1209 – Кембридж (Англія).

Літературні пам'ятки: «Балади про Робін Гуда», «Пісня про Роланда», «Пісня про Нібелунгів», «Сказання про короля Артура».

Реферати:

1. Література Середньовіччя.
2. Архітектура Середньовіччя.

Тема 4.3. Культура Відродження.

Мета: Засвоїти історичні і соціально-політичні передумови виникнення культури Відродження, познайомитися з художніми вершинами Відродження.

Визначення поняття «Відродження». Періодизація та територіальні виміри періоду. Італія – країна класичного Відродження. Епоха Відродження – у свідомості людей як нове світорозуміння. Етичний та естетичний ідеал людини Ренесансу: гармонія тілесно-духовна єдність, творчість, яка творить самого себе.

Творець Ренесансу – вузький шар гуманістів – учене товариство, занурене в античні штудії. Гуманізм – як усвідомлення величі та безмежних можливостей людини. Основні риси гуманізму.

Гуманістична література цієї епохи: Дж. Боккаччо та Ф.Петрарка в Італії, Ф.Рабле у Франції, В.Шекспір в Англії, М. де Сервантес, Л. де Вега в Іспанії та ін.

Живопис: метод, проблеми, перспективи, об'ємності зображення людського тіла. Фігурам надається рух. Вищий рівень майстерності, мистецтво світлотіні. Джотто – новатор італійського живопису.

Мистецтво Мазаччо, Ботічеллі. Архітектура Брунеллескі, Альберті. Титанізм Відродження. Пропорційність, гармонійність і співвідношення горизонталей і вертикалей – кредо архітекторів Відродження. Ренесанс в Англії і Франції. Естетичні і світоглядні засади англійського і французького Відродження. Вершина англійського ренесансу – театральне мистецтво.

Реферати:

1. Місце Ренесансу в історії.
2. Барокко як провідна течія в культурному житті епохи.

Тема 4.4. Культура епохи Просвітництва.

Мета: Проаналізувати умови виникнення культури Просвітництва, культури епохи перемоги капіталістичних відносин, ознайомитися з різноманітними стилями культури Просвітництва.

Передумови і витоки Просвітництва. Визначення поняття «Просвітництво». Зародження епохи в Англії наприкінці XVII століття. «Розквіт Просвітництва» – середина XVII століття на французькому ґрунті.

Просвітники (Дж. Локк, Дж. Толанд, Вольтер, Ж.Ж.Руссо) протиставляли вірі розум, виступали проти релігійного фанатизму і християнської церкви за свободу совісті і звільнення науки і філософії від церковної опіки.

«Розум», «прогрес науки», «просвіта народу» - критерії епохи Просвіти. Наука як культурний феномен XVII – XVIII століття. Розвиток природничих наук. «Енциклопедія». Різноманітність мистецтва: барокко – мистецтво збудоване на контрастах, асиметрії, тяжість до грандіозності, переваження декоративними мотивами. Джованні, Лоренцо, Берніні (1598 - 1680) у Римі церкву Сант-Андреа, фонтан Тритона на площі Барбеліні. Колонада Собору Святого Петра та оформлення площі біля цього Собору (Собор Святого Петра). Скульптурні портрети Людовіка XIV, шедевром бароккової скульптури – «Екстаз Святої Терези», Франческо Растреллі (1700 - 1711), Смольний монастир, Зимовий палац в Сакт-Петербурзі, Андріївська церква у Києві.

Художник мистецтва барокко П.Рубенс (1577 - 1640) «Поставлення хреста», «Сад кохання», «Наслідки війни».

Твори Рембранта (1606 - 1669). Твори емоційні за колоритом, демократичні за змістом. «Нічна варта», біблійні теми «Флора», «Повернення блудного сина».

Література барокко. Поетичні школи. Класицизм: канони, нормативність. Ніколя Пуссен – основоположник класицизму у живописі.

Архітектура – Лувр, Версаль. Рококо: особливості стилю.

Живопис: Ф.Буше. А.Ват. Музика: В.Моцарт. Караваджо – засновник реалізму в європейському живописі.

Реферати:

1. Наука в епоху Просвітництва, її ідеали і норми.
2. Література і її роль в добу Просвітництва.

Тема 4.5. Культура Київської Русі.

Мета: Охарактеризувати політичні, економічні і культурні зв'язки Київської Русі з іншими країнами та їх значення для розвитку культури.

Пам'ятки культури.

Формування держави Київська Русь. Правителі Київської Русі: княгиня Ольга і її культурна діяльність. Князь Володимир Великий. Запровадження християнства, хрещення Київської Русі: Андрій Первозванний, Аскольд, Дір, хрещення княгині Ольги. Християнство рушійного культурного процесу.

Пам'ятки культури: архітектура – десятинна церква, Софійський Собор у Києві, Золоті Ворота, Успенський Собор, Спаський у Чернігові, П'ятницька церква у Чернігові.

Унікальний Собор Святої Софії. Споруда з каменю – Палац князя Володимира: поєднання Візантійської і ранньороманських традицій зодчества.

Організація церкви – церковний статут Володимира Великого, перший руський митрополит Іларіон, розвиток живопису в Київській Русі: ікона Володимирської Божої Матері. Монастирі – осередки культурного життя. Іконописні майстерні. Мозаїка. Фрески. Книжна мініатюра. Розвиток літератури Київської Русі. «Слово про закон і благодать», «Киево-Печерський патерик», «Остромирове Євангеліє», «Повчання дітям Володимира Мономаха», «Слово о полку Ігоревім», «Руська правда», «Літописи», «Повість временних літ», «Галицько-Волинські», «Київські».

Причини занепаду Київської Русі.

Реферати:

1. Архітектура Київської Русі.
2. Мислителі Київської Русі.

Тема 4.6. Культура Галицько-Волинського князівства.

Мета: Охарактеризувати самотність культури Галицько-Волинської держави як продовжувача традицій Київської Русі, видатні постаті держави.

Утворення Галицько-Волинської держави. Галицько-волинське князівство як продовжувач традицій і спадкоємець Київської Русі. Осередки культури Галичини: Перемишль, Галич, Холм, Львів. Данило Галицький – видатна постать Галицько-Волинської держави, культурна і політична діяльність. Галицька архітектурна школа: церква Святого Пантелеймона. Галицько-Волинське князівство – українська етнічна держава.

Мистецтво в Галицько-Волинському князівстві: живопис, іконопис, архітектура.

Реферати:

1. Галицька архітектурна школа.
2. Осередки культури Галичини.

Тема 4.7. Культура Литовсько-Польської доби.

Мета: Охарактеризувати культурне життя під час Литовської експансії, братства, їх роль в обороні української культури, передумови та наслідки Берестейської Унії: видатні культурні діячі доби.

Хронологічні межі: історичні особливості доби. Особливості культурного життя під час литовської експансії. Експансія Польщі на українській землі. Посилення впливу католицької церкви, занепад православної церкви. Братства як культурні явища і їх роль в обороні української культури. Братські школи. Видатний діяч Константин Острозький. Острозька академія – перша вища школа в Україні.

Іван Федоров і розвиток друкарства. «Апостол», «Острозька біблія», «Пересопницьке Євангеліє».

Берестецька унія: передумови та наслідки. Полемічна література як культурний феномен. І.Вишеньський, Г.Смотрицький, І.Борецький, І.Потій.

Петро Могила – визначний церковний і культурний діяч. Києво-Могилянський колегіум. Український театр. Ярмарковий вертеп. Шкільна драма.

Реферати:

1. Острозька академія – перша вища школа в Україні.
2. Іван Федоров і розвиток друкарства.

Тема 4.8. Культура в Україні часів Гетьманщини.

Мета: Ознайомити студентів з рівнем розвитку духовної культури часів Гетьманщини. Відродження української державності.

Українська держава та її роль у розвитку самобутніх рис національної культури. Формування козацької держави. Розквіт культури. Розвиток українських освітніх традицій за часів Гетьманщини. Києво-Могилянська академія – центр освіти і науки. Стан народного шкільництва. Мовний дуалізм. Просвітницька діяльність Петра Могили, Т.Прокопівича, М.Козачинського, О.Кониського, С.Яворського та ін. Українське козацьке барокко, його своєрідність. Стильові особливості його архітектури. Літературне барокко від Івана Вишенського, Меленія Смотрицького, Кирила Ставроцького до Григорія Сковороди. Домінування духовних тем над світськими. Жанри: віршована література, шкільна драма, ораторсько-проповідницька проза, житійна література, передумови – післямови, посвяти, історіографія. Особливості українського барочного мистецтва. Іван Мазепа – будівничий. Музика. Руйнування царським урядом устрою Гетьманщини та Запорізької Січі. Наслідки:

Живопис. Становлення світського живопису. Козацькі літописи. Становлення української драми. Інтермедії.

Г.Сковорода – визначна постать української культури XVIII століття.
Наслідки ліквідації Гетьманщини.

Реферати:

1. Григорій Сковорода – визначна постать української культури XVIII століття.
2. Козацькі літописи.

РОЗДІЛ V. Західноєвропейська українська культура XIX – XX століття.

Тема 5.1. Західноєвропейська культура XIX – XX століття.

Мета: Розкрити загальні риси Західноєвропейської культури XIX – XX століття, ознайомитися з основними художніми течіями та їх представниками.

Політичні та економічні фактори розвитку Західноєвропейської культури XIX – XX століття. Романтизм як новий ідейно-художній напрям. Характерні риси та новації. Філософія соціалістів-утопістів Ш.Фур'є, К.Сен-Сімон, Р.Оуен. Демократичний рух. Поява критичного реалізму як художнього методу. О.Бальзак, Е.Золя, Г.Курбеге, Ч.Діккенс. Технічна революція як умова появи нових форм культури. Поява технічної інтелігенції. Художні напрямки другої половини XIX століття. Символізм. Імпресіонізм як художнє бачення світу. Постімпресіонізм. Проблеми сучасної Західноєвропейської культури XX століття. Протиріччя та кризові явища. Вплив розвитку науки і техніки на суспільство. Мистецтво XX століття. Модернізм як вияв власної індивідуальності. Фовізм. Кубізм, їх представники. Сюрреалізм. Розвиток кіномистецтва.

Реферати:

1. Технічна революція як умова появи нових форм культури.
2. Молодіжна субкультура XX століття.

Тема 5.2. Українська культура XIX – XX століття.

Мета: Охарактеризувати національне культурне відродження в Україні в XIX столітті, визначити основні етапи та тенденції в розвитку української культури XX століття.

Періодизація національно-культурного відродження в XIX столітті (дворянські і народницькі періоди). Генезис українського відродження. Формування української національної ідеї. «Історія Русів» – невідомий автор – «вічна книга» незалежності українського народу. Відродження української літературної мови. Значення творчості І.Котляревського для розвитку української культури. Український романтизм – національне Відродження. Т.Г.Шевченко, К.Квітка-Основ'яненко, Є.Гребінка, П.Гулак-Артемовський, Л.Буровиковський. Роль Харківського і Київського університету у підготовці національної інтелігенції. Кирило-Мифодіївське товариство. Т.Шевченко – видатна фігура української культури. Культурні рухи на Україні 50-60-х років. Театр. Розвиток українського театру. Становлення професійного театру. Розвиток науки. Народницький період на Галичині і Закарпатті. «Руська бесіда», «Товариство Просвіта». Українські Січові Стрільці. Роль І.Франка у національному відродженні. Діяльність М.Грушевського. Музика. Архітектура. Живопис. Розвиток преси. Література. Основні історичні етапи української культури XX століття. Культурний рух 1917-1933 рр. – розбудова національної державності та розвиток культури.

Політика «коренізації». Театральне мистецтво. Театр Леся Курбаса. Роль інтелігенції в розвитку культури. Архітектура та розвиток образотворчого мистецтва в часи «застою». Сучасне культурне життя на Україні.

Реферати:

1. Культура повоєнного часу.
2. Культура в умовах розбудови незалежності Української держави.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ:

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бокань В.А, Польовий Л.П. Історія культури України: Навч. посібник.- К., 1993.
2. Історія світової культури: Навч. посібник /Кер. кол. Л.Т. Левчук .- К., 1999.
3. Історія української культури /За заг. ред. І.Крип'якевича.- К., 1994.
4. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посібник /За ред. С.М.Клапчука, В.Ф.Остафійчука .- К., 1999.
5. Культура українського народу: Навч. посібник/ В.М. Русанівський, Г.Д. Вер-вес, М.В.Гончаренко.- К., 1994.
6. Лекції з історії світової культури / Під заг. ред. Стрішненця М.М. – Тернопіль, 1999.
7. Лекції з історії світової та вітчизняної культури / За заг. ред. Яртися А.В. – Львів., 1994.
8. Основи законодавства України про культуру / Українська культура. – 1992. - № 6.
9. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури. – Х., 1999.
10. Попович М.В. Нариси історії культури України: Навч. видання.- К., 1998.
11. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: Курс лекцій .- К., 1993.
12. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: Підручник для вузів .- Львів., 1992.
13. Українська культура / За ред. Д.Антоновича .- К., 1993.
14. Українська культура: історія і сучасність: Нові посібники. / За ред. Черепанової С.О. – Львів., 1994.
15. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича .- К., 2000.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

16. Аксиома для нащадків: Українські імена у світовій науці. Львів., 1992.
17. Антична культура і вітчизняна філософська думка. – К., 1990.
18. Антологія культурологічної думки.- М., 1996.
19. Антологія мирової філософії: В 4-х т. – М., 1969-1972.
20. Антонович І.Б. Про козацькі часи на Україні. – К., 1991.
21. Артомонов С.Д. Література древнього миру.- М., 1988.
22. Археологія та стародавня історія України. – К., 1992.
23. Асеев Ю. Мистецтво стародавнього Києва., 1969.
24. Білецький П.О. Українське мистецтво другої половини XVII – XVIII ст. К., 1988.
25. Бицилли П.М. Место Ренессанса в истории. – СПб, 1996.
26. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі.- К., 1988.
27. Булашев Г. український народ. – К., 1992.
28. Бурдуланюк В. Історія культури Прикарпаття: Короткий нарис. – Ів.-Франківськ., 1997.
29. Винниченко В. Відродження нації: У 3-х т.- К., 1990.
30. Возняк М. Історія української літератури.- Львів, 1992.
31. Воропай О. Звичаї нашого народу. – Мюнхен, 1959. Ч. – 1-2.- К., 1991.
32. Гловецька К. Міфи Стародавньої Греції.- К., 1991.
33. Голоси Стародавньої Індії.- К., 1982.
34. Грінченко М. Історія української музики.- К., 1992.
35. Грушевський М. Культурно-національний рух на Україні в XVI– XVII ст. К., 1919.
36. Гуревич А. Категория средневековой культуры. – М., 1984.
37. Дзюба І. Україна і світ // Літературна панорама: 1990.- К., 1991.
38. Драган М. Українська декоративна різьба. – К., 1970.
39. Енциклопедія українознавства: у 10-ти т. – Париж – Нью-Йорк, 1984.
40. Жолтовський П. Український живопис: XVII - XVIII ст. К., 1979.
41. Жулинський М. Із забуття – в безсмертя. – К., 1990.
42. Зройко О.П. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989.
43. Історія Львова.- К., 1984.
44. Історія українського мистецтва: У 6 т.- К., 1966-1970.
45. Культура і побут населення України.- К., 1993.
46. Кун М.А. Легенди і міфи Стародавньої Греції.- Тернопіль, 1993.
47. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження. – Мюнхен, 1959.
48. Літопис руський. – К., 1989.
49. Лосєв І.В. Історія і теорія світової культури: європейський контекст.- К., 1995.
50. Макаруч С.А. Український етнос.- К., 1992.
51. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
52. Митці України: Енциклопедичний довідник.- 1992.
53. Нудьга Г. Українська пісня в світі.- К., 1989.
54. Огієнко І. Українська культура.- К., 1992.
55. Основи художньої культури.- Х., 1997.
56. Пігорак Г. Українці: звідки і наша мова.- К. 1993.
57. Пономарьов А. Українська етнографія: Курс лекцій.- К., 1994.
58. Українська мінувщина.- К., 1993.
59. Чмихов М.О. Давня культура.- К., 1994.
60. Шевченко Т.Г. Українська національна культура: Матеріали наукового симпозіуму. – Львів, 1990.